
НАСЛІДКИ РУЙНАЦІЇ КОНСТРУКТУ ФІЗИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ В АРХІТЕКТОНІЦІ ПРЕДМЕТА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА

Тетяна Круцевич, Микола Саїнчук, Роман Підлетейчук

Анотація. Проведено аналіз наслідків для громадян і держави від різних програмно-нормативних заходів «покращення» системи фізичної культури, унаслідок чого руйнувався конструкт фізична підготовка–підготовленість. *Мета.* Визначити наслідки для громадян і держави від політики вихолощення фізичної підготовки із фізичного виховання освітніх закладів України. *Методи.* Аналіз і синтез наукової літератури, індукція та дедукція, абстрагування та конкретизація. *Результати.* Установлено реперну точку, від якої беруть початок постанови з реформування системи фізичного виховання учнів і студентської молоді в освітніх закладах України. Показано, що руйнування конструкту фізична підготовка в архітектоніці фізичної культури відбувалося на фоні статистики про негативний фізичний стан молоді і передовсім їхнього здоров'я, що побічно свідчить про непрофесійність і навіть політичність прийнятих рішень. Зневажливе ставлення до ціннісного потенціалу фізичної підготовленості молодого покоління України, що завдало шкоди не лише системі фізичної культури/фізичного виховання у навчальних закладах, а й прямо порушило деякі статті законів України і підзаконних актів.

Ключові слова: фізична культура, фізичне виховання, фізична підготовка, фізична підготовленість, молоде покоління, учні.

Abstract. The analysis of consequences of various program-normative measures for "improvement of the system of physical culture for citizens and the state, as a result of which the construct physical training-fitness has been destroyed. *Objective.* To determine the consequences for citizens and the state of the policy of eliminating physical training from physical education of educational institutions in Ukraine. *Methods.* Analysis and synthesis of scientific literature, induction and deduction, abstraction and specification. *Results.* A reference point has been established, from which the decisions on reforming the system of physical education of students and student youth in educational institutions of Ukraine are taken. It was shown that the destruction of the structure of physical training in the architectonics of physical culture occurred on the background of statistics on the negative physical state of youth and, above all, their health, which indirectly indicates the lack of professionalism and even the politics of the decisions taken. The dismissive attitude to the value potential of the physical fitness of young generation of Ukraine, which damaged not only the system of physical culture/ physical education in educational institutions, but directly violated some articles of the laws of Ukraine and by-laws.

Keywords: physical culture, physical education, physical preparation, physical fitness, young generation, pupils.

Вступ. Останнє десятиліття функціонування системи фізичного виховання в освітньому просторі України виявилось рішучим на трансформації, проте не в кращий бік для цієї соціальної інституції. Практика показала, що успадкована від СРСР спортизована парадигма фізичної культури погано функціонує без зв'язки (навіть в ізоляції) із мережею спортивних закладів і військової підготовки. Два десятиліття вирішення переважно освітніх завдань з декларуванням оздоровчих цілей і без зміни парадигми не додавало фізичному вихованню популярності ні серед молоді, ні серед нововладців. Фізичне виховання як дисципліна без протекторату військового і спортивного напрямів виявилось дуже вразливим, а під освітньою опікою – предмет взагалі другорядний і такий, яким дуже часто хочуть знехтувати.

Фізичну культуру можна порівняти з айсбергом, що плаває у «відкритих водах» і педагогіки, і медицини, і військової справи, при цьому трохи

підтає, але ще видніється. Діла до неї мало всім, хоча міністерства і відомства, що мають справу з тілом людини, так чи інакше визнають, або хоча б не заперечують потребу у фізичній культурі. Вочевидь, незручностей від цього «блукуючого айсберга-феномену» небагато: на службу там, де треба, поставлений, зрештою, що ще треба розвивати? [21]. Втім, доступність світової науково достовірної інформації про користь від фізичного виховання для розвитку і нормального функціонування тіла молодих людей та їх активного дозвілля не дозволяє без проблем позбутись його. Проте це зовсім не означає, що не можна членувати окремі конструкти в архітектоніці спортизованої системи фізичної культури. Один із таких «рудиментарних» конструктів одразу підпав під «реформування» в перші роки незалежності України, і дійшло до того, що взагалі фактично зник і, звісно, оголив усю недалекоглядність фрагментарних рішень відносно фізичного виховання. Цим кон-

структом виявилась недооцінена фізична підготовка/підготовленість.

Фізична підготовка, яка була фундаментом у конструкції спортизованої системи/парадигми фізичної культури Радянського Союзу, із 1991-го р. зберігала свою значущість (наслідувалась) в освітній системі незалежної України. Атавізм у вигляді «готовий до праці й оборони» (ГПО, *рос.* – ГТО) залишитись звісно не міг, тому в 1996 р. було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України «Про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України», де у першому пункті розробленого положення було написано: «Державна система тестів і нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України є основою нормативних вимог до фізичної підготовленості населення як критерію фізичного здоров'я, життєдіяльності, здатності до високопродуктивної праці та захисту Батьківщини» [14]. Стало так, що ГПО в суті, але не в назві, адже у «Великій радянській енциклопедії» про ГПО сказано: «**Физкультурный комплекс ГТО** («Готов к труду и обороне СССР»), государственная система программно-оценочных нормативов и требований по физическому развитию и подготовленности различных возрастных групп населения. Является основой сов. системы физического воспитания, имеет целью всестороннее физическое развитие людей, укрепление и сохранение их здоровья, подготовку к высокопроизводительному труду и защите Родины, способствует формированию духовного и морального облика сов. человека» [23].

Трохи більше десяти років минуло після прийняття постанови про тести і нормативи, і Кабінет Міністрів України видає постанову від 5 листопада 2008 р. N 992 «Про визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 15 січня 1996 р. N 80 «Про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України» [12]. По фізичній підготовці як конструкту в архітектоніці системи фізичної культури/фізичного виховання незалежної України було здійснено серйозний удар. Ця постанова запустила ланцюгову реакцію у вигляді різних програмно-нормативних документів, зокрема рішення колегії МОН, МОЗ, Мінсім'ї молоді та спорту України відносно реформування системи фізичного виховання учнів та студентської молоді у навчальних закладах України [16]. Спровокували ці рішення летальні випадки на уроках фізкультури. Основними причинами смертей під час уроків називали заважкі контрольні нормативи, які були складовою навчальних програм до 2008 р.

Цими кроками було прийнято політичне рішення, адже метафорично це можна характеризувати як «спалили гілку, на якій сиділа фізкультура». Але хто мав із цим серйозно розбиратися! Чинов-

ники пішли найлегшим шляхом і просто відмінили нормативи, які були гарантією наявності фізичної підготовки у фізичній культурі. У закладах вищої освіти фізична підготовка теж стала спрощуватись аж до того, що фізичне виховання опинилось у факультативах.

Тож питання місця і ролі конструкту фізичної підготовки у архітектоніці предмета «фізична культура» досі фундаментально не розглядалось. За радянської спортизованої парадигми фізичної культури фізична підготовка була основою (комплекс ГПО був програмою фізкультурної підготовки в загальноосвітніх, професійних і спортивних організаціях СРСР), тоді як у незалежній Україні за незмінної парадигми фізичну підготовку почали розглядати лише як одну із багатьох складових фізичної культури, якою за відповідних обставин знехтували і лише поглибили кризу функціонування фізичної культури, адже основний критерій ефективності цієї системи був знешкоджений, а формування чи підвищення рівня здоров'я як критерій показує вкрай низьку спроможність цієї освітньої дисципліни вирішувати дане соціальне завдання [20]. Намагання показати девальвацію фізичної підготовки у фізичному вихованні освітніх закладів України як політично вмотивоване рішення є головною невіршеною раніше частиною загальної проблеми, що відгукнулося негативними наслідками як для громадян, так і для держави.

Мета дослідження – розглянути наслідки для громадян і держави від політики вихолощення фізичної підготовки із фізичного виховання освітніх закладів України.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і синтез наукової літератури, метод індукції та дедукції, метод абстрагування та конкретизації, системний підхід.

Результати дослідження та їх обговорення. Реальні загрози суверенітету України і потреба захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України, які постали перед українцями із 2014 р., оголили всю недалекоглядність державного управління сферою «фізична культура і спорт».

Статистика показала, що «кількість визнаних придатними до військової служби зменшилась з 49 % до 37 % і 32 % протягом 3, 4 і 5-ї хвили мобілізації відповідно ($p < 0,05$), а кількість визнаних непридатними до військової служби в мирний час, обмежено придатними у воєнний час і непридатними з виключенням із військового обліку збільшилась з 21 % до 26 % і 26 % та з 2 % до 3 % і 3 % протягом 3, 4 і 5-ї хвиль мобілізації відповідно ($p < 0,05$)» [2]. Можливо незначна, але точно присутньою є частка у цій негативній статистиці від нехтування ціннісним потенціалом фізичної культури. Знецінення фізичної підготовки у фі-

зичній культурі в навчальних закладах робилося на фоні статистики про негативний стан здоров'я молоді. Нехай опосередковано, але фізична культура/фізичне виховання чинять вплив на фізичне здоров'я людини вже тим, що організм отримує фізичне навантаження, яке є важливим для нього.

Рингач Н. О. у монографії «Громадське здоров'я як чинник національної безпеки» пише про те, що «стан здоров'я (фізичного, психічного, соціального) призовного контингенту в Україні впродовж останніх років є незадовільним з огляду на потребу у формуванні особового складу строкової служби, причому динаміка змін не дає підстави прогнозувати покращання ситуації в найближчому майбутньому. Загальне погіршення здоров'я молоді негативно позначається на стані національної безпеки через зменшення чисельності спроможних за станом здоров'я до виконання військового обов'язку та зниження якісних характеристик призовного контингенту» [17].

Лошицька Г. І. на середину 2000-х років наводить дані про те, що випускники шкіл і студенти, які є потенційним мобілізаційним ресурсом, у 90 % мають відхилення у стані здоров'я, понад 30 % учнів загальноосвітніх шкіл мають вкрай низький рівень фізичної підготовленості і лише 0,8 % – високий. Рівень фізичної підготовленості молодого поповнення за вимогами Настанови з фізичної підготовки ЗС України оцінюється як незадовільний. Понад 70 % призовників не відповідають мінімальним граничним вимогам фізичної підготовленості, рівень якої у 10–11-х класах за останні 20 років знизився на 20–30 % [8]. За десятиліття ситуація не покращилась, а навіть погіршилась. МОЗ України інформує, що поширеність хвороб (за період 2009–2013 рр.) серед підлітків становить понад 2000 %, і лише 10 % школярів не мають відхилень у стані здоров'я [30]. Поширеність захворювань серед юнаків 15–17 років протягом останніх п'яти років збільшилась майже на 10 %. Особливо різке погіршення стану здоров'я хлопців відбулося у 2013 р. – 20 391,8 особи відповідного віку на 10 тис. населення порівняно з 20 015,7 на 10 тис. населення у 2012 р., тобто протягом 2013 р. кожна молода людина 15–17 років хворіла більше двох разів [10]. Пересипкіна Т. В. ретроспективним аналізом (1990–2013 рр.) стану здоров'я міських юнаків 15–17 років включно встановила зростання загальної патологічної ураженості майже удвічі – з 652,3 % у 1990 р. до 1530,0 % у 2013 р. Поширеність захворювань серед юнаків 15–17 років нижча, ніж серед дівчат, і становила у 2010 р. 19725,1 проти 22135,5 (на 10 тис. осіб). У 2001 р. та 2005 р. цей показник становив 14719,3 та 15793,7 відповідно. Темп приросту хвороб серед юнаків з часом зріс і становив 7,3 % у 2001–2005 рр. та 24,9 % у 2005–2010 рр.

Також встановлено зміни у групі підлітків із дисгармонійним фізичним розвитком за рахунок збільшення кількості юнаків із надлишковою масою тіла (16,7 % у 1991 р. проти 26,1 % у 2013 р.) та зменшення кількості підлітків із недостатньою масою тіла (19,0 % проти 10,9 % відповідно). Питома вага підлітків із низьким та високим зростом суттєво не змінилася. Середні антропометричні показники зросту та маси тіла юнаків протягом двадцяти років не зазнали суттєвих змін [11].

Станом на 2013 р. кількість підлітків (14–17 років), яких було визнано здоровими (за відсутності хронічних захворювань і вад розвитку), коливалася у межах 9–45 %. У середньому та старшому шкільному віці здоровою залишається лише кожна п'ята молода людина (22,4 %). Але навіть серед цих школярів високий і середній рівень функціональних резервних можливостей серцево-судинної системи мають приблизно 30 % осіб. Найпоширенішими серед шкільної молоді є такі захворювання: органів дихання (984,71 %); органів травлення (133,63 %); ока та придаткового апарату (104,35 %); шкіри та підшкірної клітковини (86,22 %); кістково-м'язової системи (84,57 %); ендокринної системи (83,42 %); інфекційні та паразитарні (65,48 %); нервової системи (59,94 %); травм та отруєння (57,05 %); сечостатевої системи (53,18 %) [19].

Косарчук В. В., Захараш А. Д. пишуть про гостру необхідність підвищення якості відбору в Збройні сили України, зокрема про потребу «удосконалювати систему фізичної підготовки особового складу в адаптаційний період із урахуванням індивідуального рівня фізичної підготовки» [5]. За їхніми даними, основними причинами високої захворюваності й звільнення з лав Збройних сил військовослужбовців за класом розладів психіки та поведінки є низький рівень оцінки стану здоров'я юнаків допризовного та призовного віку.

Факт призову до Збройних сил нездорових юнаків протирічить Положенню про підготовку і проведення призову громадян України на строкову військову службу та є порушенням прав людини. Призов до армії хворих є вкрай небезпечним і дорогим явищем: для самого призовника, для армії і для суспільства в цілому [17].

За даними тесту з дозованим фізичним навантаженням у «молодих військовослужбовців знижені рівні фізичного стану і фізичної працездатності внаслідок зменшення функціональних резервів кардіореспіраторної системи і зниження адаптаційних можливостей організму» [6]. Більше того, «за перші три місяці проходження військової служби третина військовослужбовців – 30,34 ± 2,26 % – знаходилась на стаціонарному лікуванні». Аналіз показників структури захворювань, виявлених після другого медичного огляду,

показав значне зменшення захворювань серцево-судинної системи, зокрема нейроциркуляторними дистоніями. Кількість цих захворювань зменшилась на $11,65 \pm 1,58$ %, що можна пояснити адаптацією військовослужбовців до військової служби, фізичних навантажень та поліпшення функціонування вегетативної нервової системи» [6].

Деякі дослідники пишуть про те, що підготовка допризовників до строкової військової служби є комплексною й обов'язково включає фізичну підготовку та лікувально-оздоровчу роботу. Сьогодні відмічаються негативні показники стану здоров'я підлітків та, зокрема, зниження придатності до військової служби. Показником якісного призову громадян на строкову службу вони вважають відсутність повернення військовослужбовців із військових частин за станом здоров'я [9, 10].

Ученими встановлено, що однією з причин погіршення стану здоров'я призовних контингентів є незадовільна робота із їх оздоровлення. Не сприяє цьому і відсутність ефективної програми для залучення до здорового способу життя вразливішої частини населення України, якою є молодь 15–24 років. Анкетування чинників, які впливають на стан здоров'я військовослужбовців, призовної та допризовної молоді показало, що ставлення до занять фізичною культурою і спортом як фактора зміцнення і збереження здоров'я різняться: 73,38 % військовослужбовців контрактної служби, 81,74 % офіцерів та 78,32 % офіцерів вищого командного складу відносять фізкультурно-спортивні заходи до таких, які мають «надзвичайний вплив» і «впливають» на здоров'я. Проте, серед призовної молоді (62,14 %) і військовослужбовців строкової служби (63,01 %) кожний четвертий вважав, що заняття фізичною культурою і спортом не впливають на стан здоров'я [3].

Військовий конфлікт на території України поставив на порядок денний питання побудови ефективної системи фізичної підготовки як чинних військовослужбовців, так і придатної до служби в Збройних силах України молоді. Романчук С. В. зазначає: «Фізична підготовка впливає на всі компоненти боєздатності військовослужбовців» [18]. Успіх у результатах бойових дій значною мірою залежить від фізичного стану військовослужбовців, основними складовими якого є фізичний розвиток та фізична підготовленість [1].

Чиновники «згадали» про фізичну культуру/фізичне виховання і було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. № 1045 «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України». Більш детально цьому питанню було присвячено відповідну наукову статтю [7].

Зупинимось на іншому документі, що вписується в канву політичних рішень про поліпшен-

ня здоров'я, не мало не багато, цілої нації і в якому про фізичну підготовку нічого не сказано. На початку 2016 р. Президентом України було видано Указ «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація», мета якої означена як «формування у суспільстві умов до оздоровчої рухової активності та здорового способу життя для формування здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності в державі» [22]. Завдань, які мають сприяти вирішенню означеної мети, не мало не багато – аж 21. За цими завданнями буде звіт про виконання плану заходів за попередній рік (Указом передбачено його щорічне оприлюднення до 15 лютого). У 2018 р. міністр молоді та спорту України подав звіт про виконання зазначеного плану заходів за 2017 р., в якому знайшли відображення 14 завдань [4]. На жаль у цьому Указі не зроблено наголос на очевидних речах, що мають наукове підтвердження. А очевидність полягає в тому, що формування здорових звичок до занять різними видами фізичної активності в дитячому і підлітковому віці є найважливішим завданням, оскільки фізична активність у дитинстві є передумовою для закріплення такого способу життя в підлітковому і більш зрілому віці [30]. Підліткова звичка до тривалого проведення часу перед екранами частково визначає їхній спосіб життя в більш зрілому віці [26], а малорухливому способу життя також сприяють пасивний відпочинок, читання, посиденьки з друзями і шкільні заняття [28, 29].

У рамках міжнародного проекту ВООЗ «Health Behaviour in School-Aged Children (HBSC)» – «здорова поведінка в дітей шкільного віку» у 2016 р. побачив світ міжнародний звіт за матеріалами 2013–2014 рр., де виявлено, що у понад половині опитаних країн і регіонів хлопчики і дівчатка, які живуть в сім'ях з високим матеріальним достатком, частіше повідомляють про виконання мінімального щоденного фізичного навантаження [27].

Зрозуміло, що Указ має стосуватися якомога ширшого кола громадян і охоплювати найрізноманітніші вікові та статеві групи населення, але при цьому вірні (безпрограшні) акценти мають бути розставлені, щоб він по-справжньому запрацював і не був абстрактною навіть не цінністю, а самоцінністю. Про фізичну культуру в президентському указі майже нічого не сказано, не підкреслено аксіопотенціал саме фізичної культури у виробленні цієї заповітної (чудодійної) рухової активності, в рамках чого вона має розгортатись. Все, що стосується фізичної культури, вмістилось у дватри розпливчасті завдання, які за будь-яких успіхів можна зарахувати до виконаних: «1) модернізація в навчальних закладах системи фізичного

виховання, яке має бути органічно поєднане з іншими компонентами здорового способу життя; посилення відповідальності керівників навчальних закладів за забезпечення, розвиток і модернізацію фізичного виховання та належний рівень рухової активності; забезпечення медико-педагогічного контролю за фізичним вихованням дітей у загальноосвітніх навчальних закладах; 2) врегулювання питання щодо віднесення до педагогічного навантаження вчителів фізичної культури та відповідних науково-педагогічних працівників навчальних закладів функцій з надання ними учням та студентам консультацій з питань здорового способу життя» [22]. До речі, з цього завдання (модернізація в навчальних закладах системи фізичного виховання) у звіті Міністерства молоді та спорту України за 2017 р. подано багато інформації [4].

Потреба в модернізаційному завданні зазначається в розділі «Аналіз світового досвіду та сучасного стану вітчизняної системи оздоровчої рухової активності» стратегії, де вказано, що: «У 1990-х роках недостатній рівень організованої рухової активності населення був спричинений анахронічною методологією вітчизняної системи фізичного виховання різних груп населення; недоліками нормативно-правового та організаційно-управлінського характеру; обмеженістю ресурсного забезпечення (фінансового, матеріально-технічного, кадрового, науково-методичного та інформаційно-пропагандистського); відсутністю персональної відповідальності керівників усіх рівнів за створення умов для формування здоров'я населення шляхом залучення його до здорового способу життя» [22].

В очікуваних результатах від реалізації Національної стратегії крім двох абстрактних і директивних (1 – забезпечити скоординовану діяльність суб'єктів різних секторів соціально-економічної сфери державної політики, що сприятиме зміні поведінки громадян на користь використання оздоровчої рухової активності та ведення здорового способу життя і формування здоров'я; 2 – забезпечити створення необхідних інформаційних, фінансових, матеріально-технічних умов для стимулювання громадян до впровадження оздоровчої рухової активності в різних сферах життєдіяльності) є конкретика: «збільшення щороку на 1 % кількості громадян, які мають достатній рівень оздоровчої рухової активності, ведуть здоровий спосіб життя та характеризуються низьким ризиком розвитку неінфекційних захворювань, насамперед серцево-судинних» [22].

У цьому розділі вказано, що: «Результати всеукраїнського опитування свідчать, що на початку XXI століття достатній рівень оздоровчої рухової активності (не менше 4–5 занять на тиждень з тривалістю одного заняття не менше 30 хв) ма-

ли лише 3 % населення віком від 16 до 74 років, середній рівень (2–3 заняття на тиждень) – 6 %, низький рівень (1–2 заняття на тиждень) – 33 % населення. Для більшої частини дорослого населення характерною є гіпокінезія. Серед дітей зростає популярність малорухомого способу проведення дозвілля. Лише 3 % населення практикують достатній рівень оздоровчої рухової активності, але до завершення цієї програми їх кількість має потроїтись – до 10 %». Навряд чи можна назвати такий прогноз оптимістичним [24], головне, щоб не сталось так, як вказано в самій стратегії щодо радянської статистики: «За офіційною статистикою, кількість так званих фізкультурників традиційно завищувалася для демонстрації переваг панівної ідеології та турботи про «будівників комунізму». Удаване зростання кількості залучених до спортивних занять громадян ніколи не відповідало рівню здоров'я населення» [22].

Висновок. Рішення про скасування державних тестів і нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України було недалекоглядним, адже це нанесло шкоду системі фізичної культури/фізичного виховання в закладах освіти і було швидше політично вмотивованим, аніж науково доцільним.

Девальвація фізичної підготовки у фізичному вихованні стала можливою завдяки скасуванню тестів фізичної підготовленості. Висновок про політичний відтінок рішення 2008 р. можна опосередковано зробити із Постанови Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. № 1045 «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» [13]. Мета його обґрунтовується таким чином: для «визначення та підвищення рівня фізичної підготовленості населення України, створення належних умов для фізичного розвитку різних груп населення, покращення його здоров'я, забезпечення здатності до високопродуктивної праці, захисту суверенітету і територіальної цілісності України, а також сприяння у вихованні патріотизму та громадянської позиції [13]. Із операції формальної логіки випливає, що у 2008 р. нормативи скасовуються із метою збереження здоров'я, а в 2015 р. впроваджуються для покращення здоров'я.

В Указі Президента України «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» фізичну підготовку/фізичну підготовленість, яка в англійській літературі розгортається в понятті «Physical fitness» чи «фізичний фітнес» обійшли стороною. Між тим, без перебільшення, найавторитетніша організація спортивної медицини та відповідної наукової діяльності у світі – «Американський коледж спортивної медицини» (The American College of Sports Medicine, скоро-

чено – ACSM) фізичний фітнес (фізичну підготовленість) називає динамічним конструктом, що постійно зростає у плані важливості для повсякденного життя та здоров'я. Основною константою конструкту фізичний фітнес серед визначень, наведених фахівцями ACSM у книзі, постає здатність до здійснення фізичної активності. У цьому посібнику підтримується важливий поділ фізичного фітнесу на два компоненти, фактично напрями, – здоров'я орієнтований (Health-Related Physical Fitness) та атлетичних/спортивних здібностей (Athletic Ability Physical Fitness) фізичний фітнес [25].

Наслідки від скасування державних тестів і нормативів оцінки фізичної підготовленості населення України спричинило девальвацію фізичної підготовки у фізичному вихованні освітніх закладів України та відобразилось негативно на фізичному стані громадян і, зрештою, на обороноздатності держави. Фактично відбулось порушення Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», яким здійснюється правове регулювання відносин між державою і громадянами України у зв'язку з виконанням ними конституційного обов'язку захисту Вітчизни, незалежнос-

ті та територіальної цілісності України, а також визначаються загальні засади проходження в Україні військової служби. Відповідно до ст. 1 п. 3, підготовка громадян до військової служби є військовим обов'язком громадян України. У ст. 8 – Підготовка до військової служби – фізична підготовка є складовою частиною багатогранної підготовки до військової служби. Стаття 12 п. 2 цього Закону говорить: «Фізична підготовка допризовників та призовників організовується у вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах, спортивних товариствах і клубах за програмою курсу фізичної культури центральними органами виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах освіти, фізичної культури та спорту» [15].

Перспективи подальших досліджень полягають у вивченні шляхів реінтеграції фізичної підготовки у фізичну культуру навчальних закладів України.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про наявність винятково наукового інтересу та відсутність будь-яких приватних інтересів, які могли б вплинути на об'єктивність чи неупередженість висновків.

Література

1. Босенко А. І. Фізична підготовленість і система її оцінки у допризовної молоді України / А. І. Босенко, С. В. Судець // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2017. – Вип. 3 К (84). – С. 87–91.
2. Буженко А. І. Артеріальна гіпертензія та придатність до військової служби військовослужбовців і чоловіків мобілізаційного віку / А. І. Буженко, А. А. Воронко, Г. З. Мороз та ін. // Україна. Здоров'я нації. – 2016. – № 1–2 (37–38). – С. 31–36.
3. Діденко Л. В. Соціально-гігієнічні умови та спосіб життя як основні критерії придатності молоді до військової служби / Л. В. Діденко // Пробл. військ. охорони здоров'я. – 2011. – Вип. 29. – С. 400–405.
4. Звіт про виконання плану заходів на 2017 рік щодо реалізації Національної стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» http://www.dsmsu.gov.ua/media/2018/02/23/3/Zvit_pz_2017.pdf
5. Косарчук В. В. Аналіз якості професійно-психологічного відбору військовослужбовців та медико-соціальні фактори ризику, що формують рівень здоров'я юнаків, призваних до Збройних сил України в навчальний центр «Десна» / В. В. Косарчук, А. Д. Захараш // Пробл. військ. охорони здоров'я. – 2011. – Вип. 29. – С. 114–121.
6. Косарчук В. В. Наукове обґрунтування оптимізації медичного забезпечення військовослужбовців ЗС України в системі допризовник-призовник-молодий солдат / В. В. Косарчук, М. І. Хижняк, А. Д. Захараш // Пробл. військ. охорони здоров'я. – 2011. – Вип. 29. – С. 332.
7. Круцевич Т. Ю. Причини політики девальвації фізичної підготовки в системі фізичного виховання в закладах освіти України / Т. Ю. Круцевич, М. М. Саїнчук, Р. В. Підлетейчук // Спорт. вісн. Придніпров'я. – 2018. – № 1.
8. Лошицька Т. І. Модельно-цільові характеристики фізичної підготовленості юнаків призовного віку в системі фізичного виховання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту / Т. І. Лошицька. – К., 2007. – 22 с.
9. Мазурчук О. Т. Особливості військово-фізичної підготовки допризовників, які проживають на території радіаційного забруднення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. виховання і спорту / О. Т. Мазурчук. – Луцьк, 1999. – 16 с.
10. Пархоменко Л. К. Роль підліткового терапевта у підготовці оборонного потенціалу країни / Л. К. Пархоменко, Л. А. Страшок, Е. М. Завеля та ін. // Здоров'я ребенка. – 2016. – № 5 (73). – С. 94–98.
11. Пересипкіна Т. В. Тенденції змін у стані здоров'я міських юнаків за даними ретроспективного аналізу // Современ. педиатрия. – 2015. – № 4(68). – С. 45–47.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 р. № 992 «Про визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 15 січня 1996 р. № 80 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/992-2008-%D0%BF>

13. *Постанова* Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2015 р. № 1045 «Про затвердження Порядку проведення щорічного оцінювання фізичної підготовленості населення України» // Офіційний вісник України. – 2015. – 31 груд. Урядовий кур'єр. – 2016. – 6 січня
14. *Постанова* Кабінету Міністрів України від 15 січня 1996 р. N 80 "Про державні тести і нормативи оцінки фізичної підготовленості населення України» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80-96-%D0%BF>
15. *Про* військовий обов'язок і військову службу : в ред. Закону України від 14.01.2018 підстава 2225-19 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>
16. *Про* реформування системи фізичного виховання учнів та студентської молоді у навчальних закладах України : спільне рішення колегії МОН, МОЗ, Мінсім'ї молоді та спорту від 11 лист. 2008 р. № 13/1-2/10/11/1.
17. *Рингач Н. О.* Громадське здоров'я як чинник національної безпеки : монографія / Н. О. Рингач. – К. : НАДУ, 2009. – 296 с.
18. *Романчук С. В.* Теоретико-методичні засади фізичної підготовки курсантів військових сухопутних навчальних закладів Збройних сил України: автореф. дис. доктора наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 – Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення / С. В. Романчук. – Львів, 2013. – 39 с.
19. *Рябенко В. О.* Щорічна доповідь Президентові України, Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України про становище молоді в Україні (за підсумками 2013 р.) / В. О. Рябенко, Г. М. Надтока, С. Ю. Аксьонова та ін. – К., 2014. – 356 с.
20. *Саїнчук М. М.* Декларативність та реальність реалізації оздоровчого цілепокладання фізичної культури в загальноосвітніх навчальних закладах / М. Саїнчук // Теорія і методика фіз. виховання і спорту. – 2018. – № 1. – С 72–77.
21. *Саїнчук М. М.* Практика громадянських ініціатив цивілізованих країн в просуванні фізично активного способу життя різних груп населення / М. М. Саїнчук, А. М. Саїнчук, О. М. Саїнчук // Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. – 2016. – Вип. 10 (80). – С. 116–119.
22. *Указ Президента* України від 09.02.2016 № 42/2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року "Рухова активність – здоровий спосіб життя – здорова нація» <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>
23. *Физкультурный комплекс ГТО* <http://bse.sci-lib.com/article116131.html>
24. *Щорічна доповідь* про стан здоров'я населення, санітарно-епідемічну ситуацію та результати діяльності системи охорони здоров'я України / МОЗ України, ДУ «УІСД МОЗ України». – К., 2014. – 438 с.
25. *ACSM's Health-Related Physical Fitness Assessment Manual. Second Edition.* Wolters Kluwer ILppincott Williams & Wilkins. – 2008. – 208 p.
26. *Biddle SJ, Pearson N, Ross GM, Braithwaite R.* Tracking of sedentary behaviours of young people: a systematic review. *Prev Med.* 2010; 51(5):345–51.
27. *Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being. HEALTH BEHAVIOUR IN SCHOOL-AGED CHILDREN (HBSC) STUDY: INTERNATIONAL REPORT FROM THE 2013/2014 SURVEY* http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/303438/HBSC-No.7-Growing-up-unequal-Full-Report.pdf?ua=1
28. *Klitsie T, Corder K, Visscher TLS, Atkin AJ, Jones AP, van Sluijs et al.* Children's sedentary behaviour: descriptive epidemiology and associations with objectively-measured sedentary time. *BMC Public Health* 2013; 13:1092.
29. *Olds TS, Maher CA, Ridley K, Kittel DM.* Descriptive epidemiology of screen and non-screen sedentary time in adolescents: a cross sectional study. *Int J Behav Nutr Phys Act.* 2010; 7:92.)
30. *Telama R.* Tracking of physical activity from childhood to adulthood: a review. *Obes Facts* 2009;2(3):187–95.

Literature

1. *Bosenko A. I.* Physical fitness and the system of its assessment in youth undergoing preconscription military training / A. I. Bosenko, S. V. Sudets // *Naukovyi chasopys natsionalnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* – 2017. – Iss. 3 K (84). – P. 87–91.
2. *Buzhenko A. I.* Arterial hypertension and medical fitness of service members and males / A. I. Buzhenko, A. A. Voronko, H. Z. Moroz et al // *Ukraina. Zdorovia natsii.* – 2016. – N 1–2 (37–38). – P. 31–36.
3. *Didenko L. V.* Socio-hygienic conditions and way of life as the main criteria of youth fitness for military service / L. V. Didenko // *Problemy viyskovoï okhorony zdorovia.* – 2011. – Iss. 29. – P. 400–405.
4. *Report on fulfillment the plan of measures for 2017 concerning realization of the National strategy of motor activity in Ukraine until the year of 2025 "Motor activity – healthy life style – healthy nation"* http://www.dsmsu.gov.ua/media/2018/02/23/3/Zvit_pz_2017.pdf
5. *Kosarchuk V. V.* Analysis of quality of professional psychological selection of servicemen and medico-social risk factors that form the health of young men, called up to Military Forces of Ukraine in «Desna» training centre / V. V. Kosarchuk, A. D. Zakhharash // *Problemy viyskovoï okhorony zdorovia.* – 2011. – Iss. 29. – P. 114–121.
6. *Kosarchuk V. V.* Substantiating optimization of medical support of servicemen of Military Forces of Ukraine / V. V. Kosarchuk, M. I. Khyzhniak, A. D. Zakhharash // *Problemy viyskovoï okhorony zdorovia.* – 2011. – Iss. 29. – P. 332.
7. *Krutsevych T. I.* Reasons of the policy of physical preparation devaluation within physical education system of educational institutions of Ukraine / T. I. Krutsevych, M. M. Sainchuk, R. V. Pidletychuk // *Sportyvnyi visnyk Prydniprovia.* – 2018. – N 1.

8. *Loshytska T. I.* Model-target characteristics of physical fitness of young boys in the system of physical education: author's abstract for Ph. D. in Physical Education and Sport / T. I. Loshytska. – Kyiv, 2007. – 22 p.
9. *Mazurchuk O. T.* Peculiarities of military and physical training of youth undergoing preconscription military training that reside on radiation polluted territory: author's abstract for Ph. D. in Physical Education and Sport / O. T. Mazurchuk. – Lutsk, 1999. – 16 p.
10. *Parkhomenko L. K.* Role of therapist in preparation of country defense potential / L. K. Parkhomenko, L. A. Strashok, E. M. Zavelia et al. // *Zdorovye rebenka.* – 2016. – N 5 (73). – P. 94–98.
11. *Peresyphkina T. V.* Trends of changes in health status of urban young boys according to retrospective analysis data // *Sovremennaya pediatriya.* – 2015. – N 4(68). – P. 45–47.
12. *Decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine of November 5, 2008 N 992* «On the invalidation of the decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 15, 1996 N 80 <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/992-2008-%D0%BF>
13. *Decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 9, 2015 N 1045* «On approval of the Order of annual assessment of Ukrainian population physical fitness» // *Ofitsiynyi visnyk Ukrainy.* – 2015. – December 31. *Uriadovyi kurier.* – 2016. – January 6
14. *Decision of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 15, 1996 N 80* "On state tests and standards of evaluating physical fitness of Ukrainian population» <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80-96-%D0%BF>
15. *On military duty and service* : Law of Ukraine of 14.01.2018 basis 2225-19 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>
16. *On reforming the system of physical education of pupils and students in educational institutions of Ukraine* : joint decision of the board of MON, MPH, Min. Of family, youth and sport of November 11, 2008 T 13/1-2/10/11/1.
17. *Rynhach N. O.* Social health as an index of national safety : monograph / N. O. Rynhach. – Kyiv : NADU, 2009. – 296 p.
18. *Romanchuk S. V.* Theoretico-methodical bases of physical preparation of cadets of military educational establishments of the Armed Forces of Ukraine: author's abstract for Doctoral Degree in Physical Education and Sport : 24.00.02 – / S. V. Romanchuk. – Lviv, 2013. – 39 p.
19. *Riabenko V. O.* Annual report to President of Ukraine, Verkhovna Rada of Ukraine, Cabinet of Ministers of Ukraine on youth status in Ukraine / V. O. Riabenko, H. M. Nadtoke, S. I. Aksionova et al. – Kyiv, 2014. – 356 p.
20. *Sainchuk M. M.* Declarativity and reality of realizing health related goal setting of physical culture in comprehensive educational institutions / M. Sainchuk // *Teoriya i metodyka fizvykhovannia i sportu.* – 2018. – N 1. – P. 72–77.
21. *Sainchuk M. M.* Practice of public initiatives of civilized countries in promoting physically active way of life of different population groups / M. M. Sainchuk, A. M. Sainchuk, O. M. Sainchuk // *Naukovyi chasopys natsionalnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova.* – 2016. – Iss. 10 (80). – P. 116–119.
22. *Order of the President of Ukraine of 09.02.2016 N 42/2016* «On National strategy of health related motor activity in Ukraine until the year of 2025 "Motor activity – healthy life style – healthy nation» <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/42/2016>
23. *Physical culture GTO complex* <http://bse.sci-lib.com/article116131.html>
24. *Annual report on population health status, sanitary-epidemic situation according to results of activity of the system of health protection of Ukraine / MOZ Ukrainy, DU «UISD MOZ Ukrainy».* – Kyiv, 2014. – 438 p.
25. *ACSM's Health-Related Physical Fitness Assessment Manual.* Second Edition. Wolters Kluwer ILIppincott Williams & Wilkins. – 2008. – 208 p.
26. *Biddle SJ, Pearson N, Ross GM, Braithwaite R.* Tracking of sedentary behaviours of young people: a systematic review. *Prev Med.* 2010; 51(5):345–51.
27. *Growing up unequal: gender and socioeconomic differences in young people's health and well-being. HEALTH BEHAVIOUR IN SCHOOL-AGED CHILDREN (HBSC) STUDY: INTERNATIONAL REPORT FROM THE 2013/2014 SURVEY* http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0003/303438/HSBC-No.7-Growing-up-unequal-Full-Report.pdf?ua=1
28. *Klitsie T, Corder K, Visscher TLS, Atkin AJ, Jones AP, van Sluijs et al.* Children's sedentary behaviour: descriptive epidemiology and associations with objectively-measured sedentary time. *BMC Public Health* 2013; 13:1092.
29. *Olds TS, Maher CA, Ridley K, Kittel DM.* Descriptive epidemiology of screen and non-screen sedentary time in adolescents: a cross sectional study. *Int J Behav Nutr Phys Act.* 2010; 7:92.
30. *Telama R.* Tracking of physical activity from childhood to adulthood: a review. *Obes Facts* 2009;2(3):187–95.